

for tekstvarianter og marginalbemærkninger. Derimod findes ingen realkommentering; men til gengæld er udgaven forsynet med et ret udførligt sagregister – foruden naturligvis person- og stedregistre.

Knud J. V. Jespersen

Rolf Danielsen (udg.): Protokoll for Venstres Stortingsgruppe 1883–1940. Bd. I, 1883–1924, Oslo 1975; Bd. II, 1925–1934, Oslo 1976; Bd. III, 1935–1940, Oslo 1978. Udgivet af Norsk Historisk Kjeldekrift-Institutt, i kommission hos Forlagscentralen I/S.

Med denne udgivelse er et vigtigt kildemateriale til Norges nyere historie gjort let tilgængeligt også for danske historikere. For årene frem til 1908 er der tale om kortfattede og spredte indførelser, og der er flere huller i protokollen, f. eks. i perioden 1889–1892 og 1901–1907. Protokollen for årene 1883–1907 omfatter i udgaven blot 67 sider.

Efter 1908 foreligger der fyldige optegnelser, og det gælder især for mellemkrigstiden, specielt 1930'erne, hvor K. K. Kleppe var mødereferent. Der er her tale om endog særdeles omfattende referater. Udgivelsen ledsages af navneregister og sagregister i bind III.

Carsten Staur

Tage Kaarsted: »Spillet om magten 1913«. Aarhus 1978. 85 s., ill. 38,00 kr. (Afhandlingen findes også i: *Historie. Jyske Samlinger*, Ny rk. XII (1978), s. 257–333).

Med denne undersøgelse af regeringsdannelsen 1913 har Tage Kaarsted gjort endnu en afstikker fra sin Ove Rode-biografi, hvoraf stadig det tredje og vigtigste bind mangler. Det er et prisværdigt initiativ, da netop denne regeringsdannelse rummer al den taktik og al den dobbelt- og tågetale, man overhovedet kan finde i dansk politik. En fremstilling har således længe været ønsket.

Undersøgelsen er klar og meget detaljeret, og Tage Kaarsted har tillige kunnet indtage nyt kildemateriale i form af breve fra Edvard Brandes til Oskar Johansen, Politikens bestyrelsesformand. Han sætter også et tydeligt spørgsmålstejn ved værdien af P. Munchs erindringer, der fuldt korrekt betegnes som stærkt selektive. Kaarsted skriver, at Munch i sine erindringer og optegnelser har haft »en lykkelig evne til at fortrænge« den reelle taktik (s. 32 f.).

Også i det taktiske spil er det de radikale, der må holde for. Officielt ønskede de ministeriet Berntsens fortsættelse for grundlovssagens skyld, mens de bag kulisserne var ved at falde over hinanden af iver efter at komme til magten. Den korte regeringstid 1909–10 havde givet smag for regeringsmagten, uanset om den – som tilfældet var – skulle nås i slet skjult samvirke med den forhadte I. C. Christensen. Zahle, Brandes, Rode og P. Munch ønskede en radikal mindretalsregering, de manøvrerede derefter og begyndte ret tidligt at fordele ministerposterne mellem sig, samtidig med at de udadtil stillede sig bag Berntsen og Neergaard, bag en VSR-regering etc. Kaarsteds fremstilling heraf viser det politiske håndværk, når det er bedst – og værst.

Socialdemokraternes problemer var andre. De havde en kongresbeslutning fra 1908, der afviste enhver tanke om regeringsdeltagelse før partiet havde flertal. Stauning og Borgbjerg benyttede spillet om regeringsdannelsen 1913 til at gennemhulle denne beslutning og skabte herigennem grundlaget for Staunings indtræden som kontrolminister i regeringen Zahle – og på længere sigt for det første ministerium Stauning i 1924.

Mest spændende er dog klarlæggelsen af den indre splittelse i Venstre mellem moderate og reformmænd, mellem Berntsen og Neergaard på den ene side og I. C. Christensen på den anden. Kaarsteds fremstilling viser med al tydelighed i hvor høj grad I. C. Chri-